

Retningslinjer - arbeid med elevenes skolemiljø

*Alle skal ha et godt lærings- og arbeidsmiljø
fritt for mobbing og krenkelser*

■ Sist oppdatert:
20.09.2017

Elevenes skolemiljø – opplæringsloven kapittel 9A

Alle elever har rett til å ha et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Fra 1. august 2017 er det vedtatt et nytt regelverk om skolemiljø, jf. opplæringsloven kapittel 9 A. I den forbindelse er det utarbeidet nye retningslinjer for skolenes arbeid med elevens skolemiljø.

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenkelseser, jf. opplæringsloven § 9 A-3. Det er elevenes egne opplevelser av hvordan de har det på skolen, som er avgjørende. Alle som er ansatt i skolene i akershuskolene skal være kjent med innholdet i opplæringsloven kapittel 9 A, og alle plikter dette medfører for skolen og den enkelte ansatte. Alle ansatte skal også være kjent med innholdet i Utdanningsdirektoratets rundskriv *Skolemiljø* Udir-3-2017, samt kjenne til og bruke Utdanningsdirektoratets guide til skolene «Mobbing og mistriivsel – hva skal skolen gjøre?».

Opplæringsloven kapittel 9 A:

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61#KAPITTEL_11

Utdanningsdirektoratets rundskriv *Skolemiljø* Udir-3-2017:

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/>

Utdanningsdirektoratets guide til skolene «*Mobbing og mistriivsel – hva skal skolen gjøre?*»:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/aktivitetsplikt/>

Utdanningsdirektoratets sjekkliste for arbeid med skolemiljø (utkast)

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/systematisk-forebyggende-arbeid-med-skolemiljo/>

Handlingsplan for hvordan styrke og videreutvikle skolenes arbeid med å forebygge radikaliserings og ekstremisme i Akershus fylkeskommune:

<http://portalen.akershus-fk.no/ansatt/arbeidsomrader/videregaende-opplering/lover-regler-og-rutiner/>

Skolens handlingsplan og generelle forebyggende arbeid

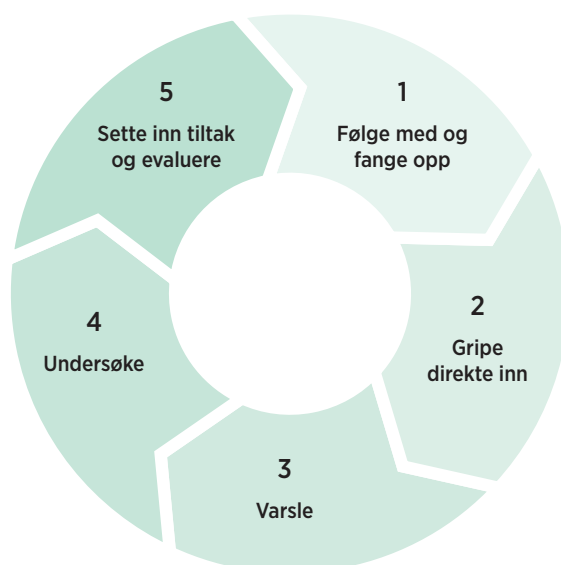
Skolen skal ha en **handlingsplan** for hvordan det jobbes forebyggende mot krenkelser, som mobbing, vold, trakassering, diskriminering og rasisme, men også radikalisering og voldelig ekstremisme. Viktige elementer i handlingsplanen er hvilke tiltak skolen har og hvilke funksjoner eller samarbeidspartnere skolen benytter, for eksempel skolehelsetjenesten, miljøarbeider, PPT/OT, politi mv. Det skal gå frem av skolens handlingsplan hvordan skolen evaluerer effekten av det systematiske forebyggende arbeidet, og hvordan dette følges opp.

Skolen har en plikt til å jobbe kontinuerlig og systematisk for et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Som et ledd i det generelle forebyggende arbeidet med elevenes skolemiljø skal skolene delta i **forebyggende-/holdningsskapende program**. Skolene står fritt til å velge det programmet som er beste egnet for den enkelte skole.

Skolens rutiner

Skolen kan bruke Utdanningsdirektoratets guide til skolene «*Mobbing og mistrivsel – hva skal skolen gjøre?*». I tillegg skal skolen ha egne rutiner for sitt arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø. Rutinene skal være skriftlige og gjøres kjent for ansatte, elever og foresatte. Skolens rutiner skal bidra til å sikre at skolens arbeid med, og oppfølgingen av, elevenes skolemiljø skjer i tråd med regelverket. Rutinene må blant annet konkretisere og beskrive nærmere hvordan skolen arbeider med følgende:

Aktivitetsplikten – Skolen skal handle i henhold til aktivitetsplikten. Skolens aktivitetsplikt er delt inn i fem handlingsplikter. Alle som arbeider på skolen har plikt til å *følge med, gripe inn og varsle* hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har plikt til å *undersøke og sette inn egnede tiltak* som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Skolen må sikre at de ansatte kjenner til aktivitetsplikten og har nødvendig kompetanse for å følge opp dette.

Skolens rutiner må beskrive hva de ansattes aktivitetsplikt innebærer, hva de skal gjøre og hvordan de skal følge opp. *All* mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal varsles til rektor. Gjennom delegering kan rektor fastsette at en annen person på skolen skal ta imot varslene og undersøke saken, men rektor har ansvaret for at oppfølgingen av saken håndteres på en forsvarlig måte. Skolen skal ha gode rutiner for å sikre at rektor til enhver tid er kjent med aktuelle saker. Det må gå fram til hvem og hvordan det skal varsles. Skolen må videre fastsette konkret hvilke ansatte som har ansvar for å undersøke saken og bestemme hvilke tiltak som skal settes inn på vegne av skolen.

Informasjon – Skolen skal informere elever og foreldre om deres rettigheter etter opplæringsloven kapittel 9 A, og om skolens aktivitetsplikt og muligheten til å melde saken til fylkesmannen. Informasjonen skal gis i egnet form og på egnede tidspunkter gjennom året.

Hvis skolen finner ut noe ved skolemiljøet som kan skade elevenes helse, skal skolene varsle elevene og foresatte om det snarest mulig.

Elevers medvirkning – Involverte elever skal bli hørt. Skolen må ta hensyn til elevenes beste i alle vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten. Se barnekonvensjonen art. 3 og 12.

Varsle skoleeier i alvorlige tilfeller – Rektor skal varsle skoleeier ved regiondirektør i alvorlige tilfeller. Eksempler på hva som regnes som alvorlig er saker der krenkelsene er særlig voldelige, eller på annen måte er svært integritetskrekkende eller der skolens ledelse over tid ikke har klart å løse saken. Også digital mobbing på tvers av skoler eller grove trusler på sosiale medier bør varsles til skoleeier. Skolene skal benytte *Skjema for rapportering til skoleeier om alvorlige saker vedrørende elevenes skolemiljø* som ligger som mal i ePhorte.

Skjerpet aktivitetsplikt - Det er en skjerpet aktivitetsplikt dersom en ansatt krenker elever. Dersom en som arbeider på skolen får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider på skolen utsetter en elev for krenkelsener, skal denne straks varsle rektor. Rektor skal så varsle skoleeier ved regiondirektøren. Hvis det er en i skolens ledelse som står bak krenkelsen, skal den som får mistanke om eller kjennskap til krenkelsene varsle direkte til skoleeier ved regiondirektøren.

Dokumentasjonskrav – Skolen skal lage en skriftlig plan (**aktivitetsplan**) når det settes inn tiltak i en sak. Skolen skal også dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten (dvs. de fem delpliktene) i det konkrete tilfellet, f.eks. i form av en logg.

Aktivetsplan – Skolens rutiner skal sikre at innholdet i aktivetsplanen er i tråd med regelverket.

Aktivetsplanen skal *minimum* beskrive:

- hvilket problem tiltakene skal løse
- hvilke tiltak skolen har planlagt
- når tiltakene skal gjennomføres
- hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og
- når tiltakene skal evalueres

Melde sak til Fylkesmannen – Dersom en elev eller foresatte mener at skolen ikke har oppfylt aktivetsplikten kan de de melde saken til Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Fylkesmannen vil kun behandle saker som i forkant har vært tatt opp med rektor og etter at det har gått minst fem arbeidsdager fra saken ble tatt opp.

Hvis fylkesmannen kommer til at skolen ikke har oppfylt aktivetsplikten sin, kan fylkesmannen i et enkeltvedtak bestemme hva skolen skal gjøre for å sørge for at eleven får et godt og trygt skolemiljø.

I saker om det fysiske skolemiljøet skal det fortsatt fattes enkeltvedtak som kan påklages.